

Jaarlijks ijkmoment gaswinning Groningen

13771

0849

Ministerie van Economische Zaken

5.1.2e

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

College van burgemeester en wethouders
Postbus 7
9790 AA TEN BOER

**Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging**
Directie Energie en Omgeving

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 5.1.2e (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Behandeld door
5.1.2e

T 5.1.2e
5.1.2e @minez.nl

Ons kenmerk
DGEM-EO / 17022694

Datum 20 februari 2017
Betreft Jaarlijks ijkmoment gaswinning Groningen

Geacht college,

De komende vijf jaar zal jaarlijks, voor het eerst op 1 oktober 2017, een ijkmoment plaatsvinden van het instemmingsbesluit over de gaswinning uit het Groningenveld. Met deze brief informeer ik u over de manier waarop ik invulling wil geven aan dit ijkmoment en hoe ik uw rol hierin zie.

Omschrijving ijkmoment

Het ijkmoment houdt in dat wordt bekeken of nieuw verworven kennis of verandering van feiten en omstandigheden, gelet op de in artikel 36 van de Mijnbouwwet genoemde gronden, aanleiding geven om opnieuw te kijken naar het instemmingsbesluit. Bij deze vraag wil ik jaarlijks expliciet stilstaan.

Onderdelen van afweging op het eerste ijkmoment

Voor het eerste ijkmoment zijn de volgende documenten van belang:

- Meet- en regelprotocol, dat uiterlijk 1 juni 2017 beschikbaar komt;
- Rapport NAM van 1 januari 2017 over opgetreden en toekomstige bodemdaling door gaswinning;
- Mening van Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) over dit rapport;
- Methodiek schadeberekening; rapport van NAM over de methodiek voor berekening van schade die het gevolg kan zijn van geïnduceerde bevingen, voor de schadegrenstoestanden DS1, DS2 en DS3;
- Mening van SodM over deze methodiek;
- Halfjaarlijkse rapportage van NAM met een analyse van de ontwikkeling van de seismiciteit;
- Analyse van SodM over dit halfjaarlijks rapport;
- Kwartaalrapportages Nationaal Coördinator Groningen (NCG) over inspecties, versterking en schadeafhandeling;
- Update Gasunie Transport Services (GTS) over leveringszekerheid, die medio juni 2017 beschikbaar komt.

Vormgeving eerste ijkmoment

In augustus zal mijn ministerie op basis van de hierboven beschreven informatie een analyse maken ten behoeve van de afweging die op het ijkmoment moet worden gemaakt, mede op basis van de verschillende adviezen en brieven van SodM ten aanzien van bovengenoemde informatie. Over de (voorlopige) conclusie

van deze analyse, die ik in de vorm van een notitie met u zal delen, zou ik graag uiterlijk 1 september 2017 uw reactie ontvangen.

Na interne en externe afstemming zal ik begin september 2017 besluiten over de noodzaak tot aanpassing van het instemmingsbesluit, gelet op de gronden hiervoor in de Mijnbouwwet, en de Tweede Kamer hierover uiterlijk 1 oktober 2017 informeren.

De bestaande reguliere ambtelijke overleggen tussen mijn ministerie en de decentrale overheden in het aardbevingsgebied kunnen worden gebruikt om zowel procesmatige als technisch-inhoudelijke onderwerpen te agenderen in aanloop naar het ijkmoment.

Hoogachtend,

5.1.2e

H.J.G. Kamp
Minister van Economische Zaken

5.1.2e

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

College van Burgemeester en Wethouders
Postbus 7
9790 AA TEN BOER

**Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging**
Directie Energie en Omgeving

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 5.1.2e (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Behandeld door
drs. 5.1.2e

T 5.1.2e
5.1.2e@minez.nl

Ons kenmerk
DGETM-EO / 17118838

Uw kenmerk

Bijlage(n)
1

Datum 25-07-17
Betreft Analyse jaarlijks ijkmoment 1 oktober 2017 gaswinning Groningen

Geacht college,

Hierbij ontvangt u de ambtelijke analyse vanuit de directie Energie en Omgeving van het Ministerie van Economische Zaken ten behoeve van het jaarlijks ijkmoment in het kader van het instemmingsbesluit gaswinning Groningen en de recente wijziging daarvan. De analyse en achterliggende informatie heeft u reeds donderdag 20 juli 2017 per mail ontvangen.

Deze analyse is eerder aangekondigd in de brief van 20 februari 2017 met kenmerk DGETM-EO / 17022694. Op basis van nieuw verworven kennis en de feiten en omstandigheden, gelet op de in artikel 36 van de Mijnbouwwet genoemde gronden, die de basis vormen van de analyse, zie ik op dit moment geen aanleiding om het besluit te herzien of aanvullende maatregelen te nemen.

→ Ik wil u vragen om op zijn laatst op 1 september 2017 een reactie te geven op deze analyse. Op 6 september 2017 staat een ambtelijk overleg gepland tussen het Ministerie van Economische Zaken en een vertegenwoordiging van de decentrale overheden in het aardbevingsgebied (de "kopgroep"). Dat overleg kan dan benut worden om de analyse en uw reactie daarop te bespreken. In september volgt het definitieve besluit over de nut en noodzaak van een verdere aanpassing van het besluit. Uiterlijk 1 oktober 2017 zal de Tweede Kamer hierover worden geïnformeerd.

Hoogachtend, 5.1.2e
5.1.2e

Drs. J.M.C. Smallenbroek
Directeur Energie & Omgeving

Registratienr.:	6500122
Advies afdeling(en):	5.1.2e
BVO: ja/nee	
Behandeling in B en W: (uiterlijk)	
Behandeling in raad/cie:	
Afdoen voor:	05-09-2017

cc: - college (v)
- secretaris (v)
- Griffier (v)

TER CONSULTATIE

Analyse ten behoeve van het ijkmoment op 1 oktober 2017

Ten geleide

Zoals in de [Kamerbrief van 23 september 2016](#) is opgenomen, zal de komende vijf jaar jaarlijks, voor het eerst op 1 oktober 2017, een ijkmoment plaatsvinden van het besluit over de gaswinning uit Groningen. Het ijkmoment houdt in dat wordt bekeken of nieuw verworven kennis of verandering van feiten en omstandigheden, gelet op de in artikel 36 van de Mijnbouwwet genoemde gronden, aanleiding geven om opnieuw te kijken naar het besluit.

Conform de toezegging in de brief van 20 februari 2017 ontvangt u hierbij een analyse ten behoeve van het ijkmoment, mede op basis van de verschillende adviezen en brieven van het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM). U heeft tot uiterlijk 1 september 2017 om uw reactie te geven over de (voorlopige) conclusie van deze analyse, welke in deze notitie is opgenomen.

In september 2017 vindt de definitieve besluitvorming plaats over de nut en noodzaak van een verdere aanpassing van het besluit. Uiterlijk 1 oktober 2017 zal de Tweede Kamer hierover worden geïnformeerd.

Op 6 september 2017 staat een ambtelijk overleg gepland tussen het ministerie en een vertegenwoordiging van de decentrale overheden in het aardbevingsgebied (de "kopgroep"). Daar is gelegenheid om verder te praten over deze analyse en de reactie vanuit de regio.

1. [Instemmingsbesluit](#) | advies SodM mei 2016

In september 2016 heeft het kabinet besloten de gaswinning voor de periode tot en met september 2021 vast te stellen op maximaal 24 miljard m³ per gasjaar (looptijd: 1 oktober t/m 30 september) in een gemiddeld jaar met ruimte voor maximaal 6 miljard m³ extra winning in een koud jaar. Op het moment van het nemen van dit besluit bleek uit de voorliggende adviezen dat een lager gaswinningsniveau zou leiden tot meer fluctuaties over het jaar in de winning, met een naar verwachting negatief effect op de seismiciteit en daarmee de veiligheid.

2. [Bodemdaling en berekening schademethodiek](#) | advies SodM februari en mei 2017

Het rapport van NAM van 20 december 2016 over opgetreden en toekomstige bodemdaling en de reactie van SodM hierop van 17 februari 2017 hebben geen aanleiding gegeven om het instemmingsbesluit van 30 september 2016 te herzien en maakte daarom geen onderdeel uit van het wijzigingsbesluit van 24 mei 2017. Dit rapport wordt daarom nu niet meer meegenomen in deze analyse.

Het rapport van de NAM van 30 januari 2017 over de methodiek voor berekening van schade - die het gevolg kan zijn van geïnduceerde bevingen, voor de schadegrenstoestanden DS1, DS2 en DS3 - maakt deel uit van een tweeluik. Uiterlijk 1 november 2017 stuurt NAM een rapport waarin de methodiek is uitgewerkt voor het productieniveau als genoemd in het wijzigingsbesluit. Tevens wordt in het rapport een raming opgenomen van de factor MR(5), zijnde het schadedeel van de definitie van maatschappelijk risico. Eerder genoemde rapportage van NAM en de reactie van SodM van 30 mei 2017 geven vooralsnog geen reden om het wijzigingsbesluit te herzien.

3. [Wijzigingsbesluit op basis van nieuwe informatie](#) | advies SodM 13 april 2017

SodM heeft op 13 april 2017 een advies uitgebracht naar aanleiding van de ontwikkeling van de seismiciteit in het Groningen gasveld en de mogelijkheden tot beheersing daarvan. Het aantal aardbevingen met een sterkte van meer dan 1 op de schaal van Richter is sinds 2013 meer dan gehalveerd, namelijk van 77 in 2013 naar 36 in 2016 en daarnaast is ook de sterkte van de aardbevingen afgenomen. Echter, sinds oktober 2016 is in het gebied rond Loppersum het aantal bevingen weer toegenomen.

Op grond van zijn bevindingen komt SodM tot een tweeledig advies. Het eerste deel van het advies ziet op de huidige situatie, waarin (in het gebied rond Loppersum) geen sprake is van

overschrijding van de grenswaarde van de aardbevingsdichtheid. Het tweede deel ziet op een situatie in de toekomst wanneer deze grenswaarde wel wordt overschreden.

Gelet op de toename van het aantal aardbevingen in het gebied rond Loppersum en het naderen van de grenswaarde aldaar, heeft het kabinet besloten om het productieplafond voor de gaswinning in Groningen ingaande het eerstvolgende gasjaar – start vanaf 1 oktober 2017 – met 10 procent te verlagen tot een niveau van 21,6 miljard m³. In dit besluit is tevens het advies van GTS betrokken, waaruit blijkt dat in een gemiddeld jaar nog vlak kan worden gewonnen met ruim 21 miljard m³¹ per jaar, in plaats van de eerder aangegeven 24 miljard m³ per jaar. Het wijzigingsbesluit is op 24 mei 2017 gepubliceerd.

Het wijzigingsbesluit, met alle onderliggende adviezen, rapporten en reacties heeft van 26 mei tot 7 juli 2017 ter inzage gelegen.

N.B. Het instemmingsbesluit en het wijzigingsbesluit zijn besproken tijdens de zitting bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State op 13 en 14 juli 2017. De uitspraak hieromtrent is aangekondigd voor half november 2017.

4. Meet en regelprotocol | advies SodM 30 juni 2017

Op 29 mei 2017 heeft NAM een meet- en regelprotocol ingediend. Dit protocol is ten genoegen van de Inspecteur-generaal der Mijnen. Dat blijkt uit de brief die SodM op 30 juni jl. aan de minister van Economische Zaken heeft verstuurd. Op 4 juli jl. is het meet- en regelprotocol en de appreciatie van SodM door de Minister van EZ naar de Tweede Kamer gestuurd. Hierbij is aangegeven dat de aanbevelingen die in voorgenoemde brief staan opgenomen, worden bestudeerd en dat daarbij in overleg wordt gegaan met SodM en andere relevante partijen en dat de Kamer daarna wordt geïnformeerd.

5. Halfjaarlijkse rapportage seismiciteit | advies SodM 6 juli 2017

SodM heeft op 6 juli 2017 een brief gestuurd aan de Minister van EZ over de halfjaarlijkse rapportage van NAM over de ontwikkeling van de seismiciteit in Groningen. SodM concludeert daarin, dat de door NAM aangeleverde informatie in de meet- en monitoringrapportage van 1 mei 2017 geen nieuwe informatie bevat ten opzichte van het advies van 13 april 2017, die voor SodM een aanleiding zouden vormen om tot een ander of aanvullend advies te komen. SodM ziet ook geen reden om te adviseren aanvullende beheersmaatregelen te nemen op basis van de nu beschikbare informatie.

6. Conclusie

Op basis van bovenstaande wordt het advies van SodM van 6 juli 2017 overgenomen. Dat betekent dat het wijzigingsbesluit van 24 mei 2017 niet wordt herzien. Tevens zijn er geen aanwijzingen dat er - buiten het vervangen van het alarmeringssysteem van SodM door het meet- en regelprotocol van de NAM - op dit moment aanvullende maatregelen moeten worden genomen.

¹ Dat in een gemiddeld jaar kan worden volstaan met ruim 21 miljard m³ i.p.v. de eerder aangegeven 24 miljard m³ komt doordat optimalisaties mogelijk zijn gebleken: (1) betere benutting van de stikstofinstallaties en (2) hoogcalorisch gas dat zich onderin de bandbreedte voor hoogcalorisch gas bevindt met voorrang naar de stikstofinstallaties geleiden, waardoor er meer hoogcalorisch gas in laagcalorisch gas kan worden omgezet gegeven de hoeveelheid stikstof.

GEMEENTE *TEN BOER*

VOORSTEL AAN B&W

Datum:	15-08-2017	Betreft ingekomen stuk van:	Reg.nr.	B17.653 2998			
Onderwerp:	Reactie ijkmoment gaswinning 2017						
Opsteller:	5.1.2e						
Afdeling:	Ruimt. B&O	d.d.	paraaf.				
Voor akkoord:	Beleidsregisseur	15/8			S	B	W
Voor gezien:	Secretaris	17/8/17	5.1.2e	Akkoord	5.1.2e		5.1.2e 5.1.2e
Voor gezien:	Portefeuillehouder	16/8/17		Bespreken		5.1.2e	
				V.k.a.			
Andere betrokken beleidssectoren:	Naam (ini.)	d.d.	paraaf	Datum B&W vergadering:			
☒ ja ☐ n.v.t.				22 AUG. 2017			
Beleidsregisseur Welzijn				Agendapunt: 007			
Beleidsregisseur Ruimte							
Regisseur aardbevingen en gebiedsversterkingsplannen							
Advies:	<ol style="list-style-type: none"> De brief aan de minister van Economische Zaken met onze reactie over het jaarlijkse ijkmoment gaswinning vast te stellen; De brief voor 1 september 2017 te versturen. 						
Bestuursopdracht:	Kruis aan wat van toepassing is ☐ Nee ☐ Ja (Zie volgende pagina voor details)						
Kostendekking:	Niet van toepassing.						
Handtekening controller:							
Besluit:	conform advies.						
Effecten voor de nieuwe gemeente:	Niet van toepassing.						
Aanwijzingen voor de uitvoering:							

<p>Inleiding</p>	<p>Door de minister van Economische Zaken is een jaarlijks ijkmoment toegezegd aan de Tweede Kamer waarin de stand van zaken met betrekking tot de gaswinning wordt besproken. Op 20 juli heeft het ministerie een analyse - gebaseerd op diverse in 2017 beschikbaar gekomen inhoudelijke documenten - aan alle betrokken overheden bij de gaswinning uit het Groningenveld gestuurd. Hierop kunnen wij uiterlijk 1 september een reactie sturen.</p>
<p>Onderbouwing van het advies: Informatie / probleemanalyse (2) Beoogd effect: a) wat willen we? B) wanneer zijn we tevreden? (3) Beleidsmaatregelen: wat gaan we daarvoor doen? (4) Beschikbaar budget: wat mag het kosten? (5) Conclusie / advies (6)</p>	<p>De regio wordt betrokken bij het ijkmoment via een reactie op de analyse van de beschikbaar gekomen onderzoeken. Uit deze analyse komt naar voren dat er als gevolg van de documenten geen aanleiding is om de gaswinning aan te passen. Wij vinden echter dat de gaswinning verder omlaag moet zolang niet duidelijk is dat wordt voldaan aan een veilige en verantwoorde gaswinning.</p> <p>Bijgaande brief is in gezamenlijkheid opgesteld binnen de regio. Op één onderdeel (in rood weergegeven in bijgaande brief) wijken wij als Ten Boer af van deze standaardbrief.</p>
<p>Communicatie: Met wie al gecommuniceerd? Met wie moet het nog? Via welke middelen (brief, advertentie, info-bijeenkomst, persbericht, interne communicatie)? Wanneer? Waarom geen communicatie?</p>	<p>Niet van toepassing.</p>
<p>Financiële aspecten van het advies: Dekking. Subsidies. Over-onderschrijding. M.I.P. Inkomsten</p>	<p>Niet van toepassing.</p>
<p>Juridische aspecten: Wettelijke basis. Bezwaar – beroep. Handhaving. Hoorzitting. Dwangsom</p>	<p>Niet van toepassing.</p>
<p>Vervolgprocedure Presidium, Raadscommissie, Raad, OR e.d.</p>	<p>Brief versturen.</p>
<p>Bijlagen Kruis aan wat van toepassing is</p>	<p>☐ Ingekomen brief van</p> <p>☒ Ontwerp uitgaande brief</p> <p>☐ Persbericht</p> <p>☐ Formele publicatie</p> <p>☐ Informatieve notitie voor de raad/commissie</p> <p>☐ Kadernotitie / opiniërende notitie voor de raad</p> <p>☐ Raadsvoorstel + ontwerp-besluit</p> <p>☐ Overige</p>

Afdeling **Beleid en Programmering**
Onderwerp **Reactie op analyse ijkmoment winningsbesluit**

Minister van Economische Zaken
De heer H.G.J. Kamp
Postbus 20401
1500 EK DEN HAAG

Bezoekadres
H. Westerstraat 24

Postadres
Postbus 7
9790 AA Ten Boer

Telefoon
(050) 302 88 88

Telefax
(050) 302 17 00

E-mailadres
gemeente@tenboer.nl

Bank
028.50.01.272

IBAN
NL55BNGH0285001272
BIC: BNGHNL2G
BTW-nr: 001220615
KvK-nr: 01183249

Telefoon (5.1.2e) Bijlage(n) - Ons kenmerk **TB17.6499434**
Datum **24-08-2017** Uw brief van **20-07-2017** Uw kenmerk

Behandeld door
5.1.2e

Geachte heer Kamp,

Bij brief van 20 februari 2017 heeft u ons geïnformeerd over de manier waarop u invulling wilt geven aan het zogeheten ijkmoment. Met dit ijkmoment beoogt u jaarlijks op 1 oktober na te gaan of nieuw verworven kennis of verandering van feiten en omstandigheden, gelet op de in artikel 36 van de Mijnbouwwet genoemde gronden, aanleiding geven om opnieuw te kijken naar het instemmingsbesluit. Ter consultatie heeft u ons per mail van 20 juli 2017 uw analyse gezonden ten behoeve van het eerste ijkmoment op 1 oktober 2017. Op basis van nieuw verworven kennis en de feiten en omstandigheden, die de basis vormen van deze analyse, ziet u op dit moment geen aanleiding om het wijzigingsbesluit van 24 mei 2017 te herzien of aanvullende maatregelen te nemen.

U heeft ons in uw mail van 20 juli 2017 in de gelegenheid gesteld om uiterlijk 1 september 2017 een reactie te geven. Onze reactie treft u in deze brief aan.

Analyse ter consultatie

In uw analyse geeft u aan dat het rapport van NAM van 20 december 2016 over bodemdaling en de reactie van SodM hierop geen aanleiding hebben gegeven om uw besluit van 30 september 2016 te herzien en dat deze beide reacties ook niet betrokken zijn bij het wijzigingsbesluit van 24 mei 2017. Om die reden worden deze documenten nu ook niet meegenomen bij het ijkmoment. Dit staat haaks op de inhoud van uw brief van 20 februari 2017 waarin u aangeeft genoemde documenten wel mee te wegen bij het ijkmoment. Wij vinden dit ook zeer terecht omdat genoemde documenten nieuwe informatie betreffen die anders in geen enkel besluit wordt meegewogen. Om die reden gaan wij in onze reactie wel in op het rapport van

GEMEENTE TEN BOER

Bladzijde 2

NAM over de bodemdaling. Wij merken daarbij op dat als bijlage bij uw analyse is gevoegd de rapportage bodemdaling van NAM gedateerd op 15 december 2016 (revision 1), welke door ons is beoordeeld, in tegenstelling tot de door u genoemde versie gedateerd op 20 december 2016.

Wij constateren dat uw analyse ter consultatie nauwelijks een inhoudelijke analyse bevat van nieuw verworven kennis, feiten en omstandigheden. Uw analyse betreft onzes inziens meer een samenvatting van besluitvormingsmomenten en daaraan ten grondslag liggende documenten. Daarbij is de onderliggende informatie ook niet volledig. In uw brief van 20 februari 2017 heeft u aangegeven ook de kwartaalrapportages van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) bij uw analyse te zullen betrekken. Deze zien wij echter niet terug bij de onderliggende documenten waardoor u in uw analyse de stand van zaken van de versterkingsopgave van de NCG niet meeweegt. Wij willen hierbij aantekenen dat de versterkingsopgave niet, zoals u in uw brief aan de Tweede kamer van 23 september 2016 schrijft, een tweede manier betreft om schade te voorkomen, maar één zijde van dezelfde medaille is samen met het beperken van de gasproductie om veiligheidsrisico's te beperken. Met andere woorden de versterkingsopgave draagt er zorg voor dat gebouwen dusdanig sterk worden gemaakt dat ze bij een zware aardbeving lang genoeg blijven staan om de bewoners de gelegenheid te geven veilig naar buiten te kunnen gaan. De dreiging uit de ondergrond vormt samen met de kwetsbaarheid aan de bovengrond het veiligheidsrisico. Het is dus niet het één of het ander, maar beide maatregelen gaan hand in hand en zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden als het gaat om effectief bijdragen aan het beperken van de veiligheidsrisico's. Aan de feiten en omstandigheden met betrekking tot de versterkingsopgave bent u zowel bij uw instemmingsbesluit als bij de wijziging daarop geheel voorbijgegaan. Wij concluderen dat ten behoeve van het ijkmoment de stand van zaken in het versterkingsprogramma, onder meer vastgelegd in de kwartaalrapportages van de NCG, essentiële en nieuwe informatie betreft. Bovendien blijven de maatschappelijke effecten, die van ongekende invloed zijn op de veiligheidsbeleving en het welzijn van inwoners in uw analyse ook volledig buiten beschouwing. Beide achten wij onterecht.

Winning naar beneden

Wij willen hierbij nogmaals benadrukken dat uw besluit om de winning vanaf 1 oktober 2017 met 10% te verminderen door ons als een stap in de goede richting wordt beschouwd. Uw besluit leidt echter nog steeds niet tot een veilig en verantwoord niveau van gaswinning; niet op korte termijn en niet op langere termijn.

Op 30 mei 2016 hebben wij u over de winning uit het Groningenveld geadviseerd om het voorzorgprincipe 'Better safe than sorry' te hanteren en

GEMEENTE TEN BOER

Bladzijde 3

voor de gasproductie tot een dalende lijn te beslissen met een perspectief op alternatieven. Dit is in onze zienswijze van 28 juli 2016, ons beroepschrift van 10 november 2016, in onze reactie van 2 mei 2017 op uw verweerschrift en in onze schriftelijke reacties van 10 mei 2017 op uw voorgenomen wijziging en van 21 juni 2017 op uw wijzigingsbesluit herhaald. De punten hierin benoemd blijven, ook na uw wijzigingsbesluit en uw analyse voor het ijkmoment, voor ons nog steeds overeind. Wij verwijzen u in het kader van het ijkmoment dan ook naar onze argumenten in deze documenten.

Samenvattend betekent dit dat wij ook bij dit ijkmoment voldoende redenen zien om over te gaan tot een verder dalende gaswinning.

Bodemdaling en berekening schademethodiek

Ondanks nieuwe berekeningen voor bodemdaling blijft een onzekerheidsmarge van 25% bestaan. Een constatering die in de verdere modelberekeningen van de NAM doorwerkt. De epistemische onzekerheden blijven dus onverminderd hoog. Wij zijn van mening dat u met deze onzekerheidsmarge rekening moet houden in uw besluitvorming over het winningsniveau.

In het plan van aanpak van de berekening schademethodiek lezen we dat NAM hierbij uitgaat van een terugkeerperiode van 95 jaar als “damage limitation requirement” (10% kans in 10 jaar). Wij zijn van mening dat, voorafgaand aan de berekeningen, u als minister over een dergelijke normering een uitspraak dient te doen, zodat het toetsingskader verder gebruikt kan worden voor de beoordeling van de berekeningen en de acceptatie van schade. Vanuit de Eurocode 8 wordt deze eis slechts geadviseerd en niet verplicht gesteld. Het is aan de nationale autoriteit om afhankelijk van de situatie invulling te geven of hieraan getoetst dient te worden. Gezien de bijzondere situatie in Groningen en de grote maatschappelijke impact die hiermee gepaard gaat vragen wij u nadrukkelijk om hierover een uitspraak te doen.

Wijzigingsbesluit en leveringszekerheid

In uw besluitvorming om het productieplafond per 1 oktober 2017 te verlagen tot een niveau van 21,6 miljard m³ per jaar heeft u het advies van Gasunie Transport Services (GTS) van 17 mei 2017 betrokken. GTS heeft in haar rapport vastgesteld dat in 50% van de afgelopen 31 jaren volstaan had kunnen worden met 21 miljard m³. Het rapport van GTS van 8 juni 2016, waarin deze systematiek ook werd toegepast, heeft in 2016 geleid tot een plafond van 24 miljard m³ in het instemmingsbesluit. Wij concluderen dat in het wijzigingsbesluit, waarin een plafond van 21,6 miljard m³ wordt voorgeschreven, de leveringszekerheid dus niet leidend was in uw afwegingen voor vaststelling van het winningsplafond. Het wijzigingsbesluit

GEMEENTE TEN BOER

Bladzijde 4

geeft geen inzicht in de afweging en is daarmee onvoldoende transparant en voor ons moeilijk te beoordelen. In uw analyse, die u ons ter consultatie voorlegt, worden leveringszekerheid in casu het rapport van GTS en de validatie daarop niet betrokken. Uit het validatierapport van DNV-GL over de brief van GTS blijkt dat het GTS-advies beknopt in omvang en diepgang is en blijkt duidelijk dat meer informatie leidt tot betere winningsniveaus. Deze informatie is beschikbaar maar is ons en blijkbaar u niet bekend, terwijl u de middelen tot uw beschikking heeft deze informatie te ontsluiten. Uw analyse zou de transparantie moeten dienen en de inhoudelijke analyse moeten bevatten waarom niet gekozen is voor een plafond dat aansluit bij het niveau van leveringszekerheid.

Meet- en regelprotocol

Het SodM geeft aan dat dit protocol een essentieel sturingselement is voor de beheersing van seismische risico's door een risico-gestuurde manier van produceren mogelijk te maken. Ze tekent daarbij op dat het niet het enige instrument is maar, mits effectief toegepast en samen met ander instrumenten, moet leiden tot een gestructureerde manier om risico's als gevolg van gasproductie in het Groningenveld te beheersen. SodM geeft daarbij aan dat het seismologisch model van NAM moet worden verbeterd, zodanig dat productieniveaus en manier van opereren daadwerkelijk met de vereiste accuratesse kunnen worden gekoppeld aan risico's en daarmee aan veiligheidsnormen.

Wij stellen hierbij tevens de kanttekening dat risicobeheersing ten aanzien van de seismiciteit slechts zeer beperkt mogelijk is. De kans op een zware aardbeving (magnitude 4,5 tot 5,5) wordt door alle experts (NAM, KNMI en internationaal) nog immer als een reële optie gezien zoals wij onder andere uit de pga-kaarten met een waarschijnlijkheid van 0,2% per jaar kunnen opmaken. Wij moeten derhalve rekening houden met het feit dat een zware aardbeving van dien aard nog steeds morgen kan plaatsvinden. Het 'hand-aan-de-kraan' principe kan wel werken bij een continu en langzaam proces zoals bodemdaling, maar heeft maar beperkte waarde bij het erratisch voorkomen van aardbevingen. Wij achten het daarom belangrijk dat de ontwikkelingen in het Groningenveld nauwgezet worden gevolgd en dat zoveel mogelijk gedaan wordt om de seismiciteit en de schade en veiligheidsrisico's die daarmee gepaard gaan, te beperken.

Het SodM schetst in haar advies een aantal kanttekeningen, waaronder het gegeven dat de voorgestelde grenswaarden van de signaalparameters slechts beknopt en versnipperd zijn onderbouwd. Zij formuleert daarover een aantal adviezen. Het is ons niet duidelijk wat u met deze adviezen voornemens bent te doen en dat roept een aantal vragen op.

Is of wordt het meet- en regelprotocol nu van toepassing of wacht SodM nog op de onderbouwing van NAM op de genoemde grenswaarden? Kunt u als

GEMEENTE TEN BOER

Bladzijde 5

minister nog tussentijds het protocol wijzigen of kan alleen het protocol op verzoek van NAM gewijzigd worden zoals wij in hoofdstuk 12 van het protocol lezen? De vraag die dit vervolgens bij ons oproept is in hoeverre u als minister überhaupt onze reactie op het meet- en regelprotocol nog kunt meewegen in uw besluitvorming, met andere woorden, in hoeverre kan onze reactie hierop nog leiden tot een wijziging van uw besluit?

Seismiciteit

Het rapport van SodM van 13 april 2017 geeft ons het beeld dat de seismiciteit nog niet beheerst kan worden. NAM heeft geen verband kunnen vinden tussen de winning en de seismiciteit. De beheermaatregelen die door NAM worden voorgesteld zijn naar het oordeel van SodM te beperkt of moeten nog worden uitgewerkt.

Eveneens stelt SodM zich de vraag in hoeverre de wetenschap op korte termijn in staat is om een bijdrage te leveren aan de beheersing van de risico's in het Groningenveld. Ook de in eerdere adviezen genoemde verwachtingen van SodM dat de seismiciteit mogelijk zou afnemen bij een vlakke winning van 24 miljard m³ vindt geen bevestiging in de recente bevingen in het Loppersumgebied. Al met al kunnen wij op grond van de bevindingen van SodM maar één conclusie trekken, namelijk dat de winning nog verder naar beneden moet voor de veiligheid van onze inwoners.

Versterkingsopgave

Wij constateren dat er een disbalans is tussen de ondergrondse en de bovengrondse maatregelen. In het wijzigingsbesluit constateert u dat de versterkingsopgave nog niet zo ver is gevorderd, dat mag worden aangenomen dat gedurende de looptijd van het instemmingsbesluit aan de veiligheidsnormen wordt voldaan. Inmiddels staat vast dat het onmogelijk is om ervoor te zorgen dat alle woningen en gebouwen binnen de 0,2g contour voor 2021 voldoen aan de veiligheidsnorm van 10⁻⁵. Het is niet eens zeker of het lukt om alle woningen en gebouwen binnen de 0,2g contour in deze periode te inspecteren en te engineeren.

De huidige doorlooptijden van een engineeringadvies bedragen een half jaar tot een jaar per woning/gebouw en in sommige gevallen tot nog toe binnen onze gemeente zelfs aanzienlijk langer. Dat betekent dat eigenaar-bewoners nu een halfjaar tot een jaar in onzekerheid zitten over hun veiligheidssituatie. In 2016 zijn 1467 woningen binnen de 1^e ronde inspectie- en versterkingsprogramma geïnspecteerd en 50 woningen binnen de pilot 'heft in eigen hand'. Uit de 1^e kwartaalrapportage 2017 (pag.11) van de NCG blijkt dat alle geïnspecteerde woningen versterkt moeten worden. De exacte omvang van de hele versterkingsopgave is nog niet bekend, maar zal naar verwachting aanzienlijk groter zijn dan bij aanvang de verwachting was.

GEMEENTE TEN BOER

Bladzijde 6

Wij stellen dan ook dat er maar één mogelijkheid bestaat om meer evenwicht te creëren en de veiligheidsrisico's en schade te beperken, namelijk door de gasproductie nog verder te verminderen.

Slotconclusie

In tegenstelling tot hetgeen u concludeert in uw analyse zijn wij van mening dat de documenten die u, conform uw brief van 20 februari 2017 in uw afweging bij het eerste ijkmoment betreft, wel degelijk aanleiding geven om het winningsniveau nog verder te verminderen. Wij gaan ervan uit dat u onze reactie beargumenteerd betreft bij uw uiteindelijke besluit over het ijkmoment.

Wij vertrouwen erop u langs deze weg voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Ten Boer

5.1.2e

de burgemeester
N.A. van de Nadort

5.1.2e

de secretaris
J.C. de Groot